

Begeleidende brief bij het VKKNB-document "Vitaal Brabant in alle Kernen"

ter attentie van :

de informateur mevr. W.H. Huijbregts-Schiedon en

de (onderhandelende) PS-fracties op weg naar een nieuw Bestuursakkoord 2019-2023

's-Hertogenbosch, 15 april 2019

Geachte mevrouw Huijbregts,

geachte leden van de Provinciale Staten Noord-Brabant,

Voor u ligt een document waarmee de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant (VKKNB), op basis van de afgelopen 18 jaar van haar bestaan, met alle partijen en bewoners wil kijken naar de komende 4 jaar. Niet vanuit nostalgie en/of conservatisme, maar veel meer vanuit de succesvol gebleken werkwijze om inwoners daadwerkelijk vanaf de start te betrekken bij het provinciaal beleid.

Inwoners kennen de gemeenschap en hebben laten zien dat ze intuïtief weten wie in het dorp of de kern beschikken over kennis en vaardigheden die nodig zijn binnen de gemeenschap en daarmee niet alleen de zelfredzaamheid maar ook daarmee de samenredzaamheid vergroten.

Vitale gemeenschappen bestaan bij de gratie van samenwerking van onderop.

Samenwerking is een manier om de kwaliteiten in onszelf en van de gemeenschap naar boven te halen en met elkaar te verbinden. Daardoor ontstaan nieuwe ideeën, op een hoger niveau dan waarop we gewend zijn te denken en te doen. Samenwerking leidt tot nieuwe inzichten. De provinciale overheid doet er goed aan om dit in hun beleidsaanpak te verankeren.

Het huidige tijdsgewricht confronteert ons met een flink aantal maatschappelijke vraagstukken, zowel in de fysieke alsook in de sociale omgeving: Klimaatverandering, Energietransitie, Mobiliteit, Gezondheid en kwaliteit van samenleven, Demografische ontwikkelingen en het werken aan een Duurzame economie.

Integrale aanpak, het doorbreken van verkokering en meer ruimte voor professionals om mensen op maat te ondersteunen. Er is vast geen overheidsorgaan die deze ambities *niet* koestert bij de aanpak van deze maatschappelijke opgaves. Mooie initiatieven brengen bewoners, professionals en de overheid al dichterbij elkaar om samen te werken aan innovatief integraal beleid dat het welzijn en welvaart van inwoners bevordert.

Stappen zetten in het vernieuwen van het publieke domein vraagt om innovaties in denken en doen. Dat betekent: experimenteren, evalueren en van elkaar leren. Daarbij slim gebruikmaken van aanwezige, praktische kennis. Mobiliseer invloed op basis van kennis en netwerken !

Hieronder stippen we, naast de reeds aangegeven grote maatschappelijke vraagstukken, een aantal maatschappelijke opgaven aan waar we in deze provincie op korte termijn voor staan en formuleren in het kort een oplossingsrichting die de VKKNB u wil meegeven.

Woningbouw

In de afgelopen jaren stagneerde de woningbouw in de kleine kernen, terwijl de behoefte steeds groter is geworden. Willen we het landelijk gebied vitaal houden, door voorzieningen in stand te houden en dorpen toekomstig bestaansrecht te geven, dan moeten we er met elkaar voor zorgen dat m.n. de jongeren zich kunnen vestigen in de dorpen. Wanneer we deze slag missen ontstaat er een leegloop van verenigingen, voorzieningen en bijgevolg een tekort aan actieve bewoners voor het organisatorische kader. Bekijk vooral de mogelijkheden voor inbreiding en sta open voor alternatieve woonvormen. De vigerende provinciale Woonvisie biedt hiervoor een basis, maar zal omgezet dienen te worden tot daadwerkelijke en concrete uitvoeringsmaatregelen.

Sociale netwerken

Dorpsbelangenorganisaties en dorpshuisbesturen hebben moeite met het op peil houden van hun gelederen. Tegelijkertijd wordt er steeds meer van hen verwacht. Gemeenten en provincie stimuleren dat dorpsbewoners zelf met initiatieven te komen. Ook staan er grootschalige duurzaamheidsprojecten op het programma. Te midden van deze ontwikkelingen functioneren dorpsbelangenorganisaties en dorpshuizen als verbindende schakels tussen de verschillende partijen en projecten. Dit schept nieuwe verantwoordelijkheden waarvoor zich steeds minder actieve bewoners aandienen.

Verstedelijking

Kleine kernen worden soms de dupe van grote infrastructurele projecten. Bij de planvorming wordt hun stem weliswaar gehoord, maar jarenlange procedures frustreren de betrokkenheid van inwoners terwijl de overlast toeneemt. Flankerende en compenserende maatregelen zijn nodig om de vitaliteit van de kleine kernen op peil te houden. Dit vraagt om een sterke betrokkenheid van bewoners en een faciliterende provinciale overheid. Dorpen kunnen dit vaak niet alleen af en zijn geholpen met langdurige en gerichte procesbegeleiding.

Dorpshuizen

Het Dorpshuis vormt veelal het hart van de dorpsgemeenschap. Zowel als ontmoetingspunt als in de maatschappelijke dienstverlening vervullen ze een belangrijke rol. Er komen steeds nieuwe activiteiten bij en de taak van dorpshuizen c.q. multifunctionele accommodaties is veelzijdiger dan ooit. Actieve bewoners hebben behoefte aan deskundig advies bij de opzet en exploitatie van eigentijdse accommodaties.

Winkels, horecagelegenheden en bedrijven

Deze voorzieningen zijn belangrijk voor de vitaliteit van de kerngemeenschap. Ze functioneren als lokale ontmoetingsplek, als sponsor voor maatschappelijke initiatieven en vormen een bron van levendigheid. Culturele evenementen dragen eveneens bij aan de levendigheid in de kern en versterken de identiteit. Het dorp oefent zo aantrekkingskracht uit op jonge gezinnen om zich er te vestigen.

Sociale contacten

Eenzaamheid zou wel eens het grootste maatschappelijke probleem kunnen worden in de kleine kernen. Het aantal senioren neemt toe terwijl de voorzieningen geconcentreerd worden in de grotere kernen. Natuurlijke ontmoetingen in de openbare ruimte worden steeds zeldzamer. Sociale media en ICT kunnen het gebrek aan persoonlijk contact maar gedeeltelijk compenseren. We moeten bedenken welke voorzieningen nodig zijn om een dorp aantrekkelijk te houden voor senioren en anderen die niet aan het arbeidsproces deelnemen.

Gezondheid

Met de toenemende vergrijzing is het belangrijk dat er voldoende aanbod is aan breedtesport. Bewegen is gezond en om te bereiken dat mensen dat gaan doen is het noodzakelijk, dat er in en rond de kleine kernen een fijnmazig net van moderne sport- en wandelvoorzieningen voorhanden is.

Onderwijs

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Maar hoe behoud je de jeugd voor het dorp? De basis is dat kinderen veilig en beschermd kunnen opgroeien, met voldoende mogelijkheden voor ontwikkeling door middel van spelen en leren. Een optimale voorziening is de brede school waar zoveel mogelijk organisaties en functies samenwerken rond de ontwikkeling van jonge kinderen.

Landbouw

Het aantal boerenbedrijven neemt sterk af. De bedrijven die blijven krijgen een belangrijke rol in de lokale duurzame energieopwekking. Als de inwoners binnen een kerngemeenschap energie afnemen van de boer en ook meehelpen investeren in de bouw en de aanleg van energievoorzieningen, ontstaat er een verbinding tussen boer en dorping op basis van wederzijdse afhankelijkheid. Dit wordt nog versterkt door kleinschalige distributie van duurzaam geproduceerde streekproducten.

Vrijkomende kerkgebouwen

Steeds meer kerken verliezen hun oorspronkelijke functie. Binnen een leefgemeenschap neemt het kerkgebouw een prominente plek in, vanwege de monumentale status waaraan het dorp zijn identiteit ontleent, maar ook omdat het vanouds de locatie is waar mensen bijeenkomen. Velen willen zich inzetten om het kerkgebouw voor de gemeenschap te behouden; bijvoorbeeld door te proberen er meerdere functies aan te verbinden. Dit ligt gevoelig en het vergt tact en expertise om de gesprekken op gang te krijgen en verder te voeren.

Inwoner- en overheidsparticipatie

Het Sociaal Cultureel Planbureau en het Ministerie van Binnenlandse Zaken constateren een afname van het vertrouwen van inwoners in de politiek. Tegelijkertijd hebben inwoners een toenemende behoefte om initiatieven te ontplooiën of met de overheid en de politiek mee te denken over onderwerpen die hun directe leefomgeving raken.

Er valt een spanningsveld te constateren tussen de representatieve en de participatieve democratie. Om bij deze "kloof" bruggen te kunnen slaan vraagt het van beide kanten een inspanning.

De provinciale politiek dient ons inziens concreter op zoek te gaan naar passende vormen van democratische vernieuwing en participatie, waarbij de VKKNB een trend signaleert van inwonersparticipatie naar overheidsparticipatie.

De provinciale politiek dient terdege stil te staan bij een cultuurverandering binnen het bestuurlijk en ambtelijk apparaat. Creëer bewustzijn bij volksvertegenwoordigers en ambtenaren om de kennis en ervaring die er onder de inwoners aanwezig is te gebruiken en in te zetten. Bevorder het denken in het behalen van doelstellingen en mogelijkheden in plaats van in belemmeringen (bestaande kaders en regelgeving). De komende Omgevingswet vormt hiervoor een mooie gezamenlijke uitdaging.

Uitgangspunt van de VKKNB hierbij is optimaal bijdragen aan maatschappelijke opgaven en provinciale doelstellingen om Brabant zowel op sociaal, economisch, ecologisch alsook op ruimtelijk gebied te versterken.

De VKKNB is met haar netwerk van o.a. 145 aangesloten dorpsraden, dorpscoöperaties, wijkplatforms, bewonersinitiatieven e.v. te beschouwen als '*de bewonersorganisatie van de provincie Noord-Brabant*'. Niet alleen in de dorpskernen maar ook steeds meer in wijken en buurten binnen het stedelijk gebied.

De VKKNB streeft naar een vitaal, duurzaam en sociaal veerkrachtig Brabant.

Sociale veerkracht beschouwen we als de rode draad, - een overkoepelend adagium -, in het kunnen realiseren van maatschappelijke en provinciale opgaven.

De energie zit hierbij in onze samenleving; van onderop.

Wij pleiten ervoor dat het provinciaal beleid zowel in de fase dat het geformuleerd gaat worden alsook in de uitvoeringsfase dat er ruimte en faciliteiten worden gegeven aan de eigen kracht en initiatieven vanuit de brabantse samenleving. Daar zit de kennis en de kwaliteit om een beweging met draagvlak op gang te brengen om samen de opgaven waar we voor staan aan te kunnen pakken.

Vanuit dit perspectief zijn we, mede op basis van onze opgedane ervaringen in de afgelopen 18 jaar, ervan overtuigd om ook in de komende 4 jaar een waardevolle en constructieve bijdrage te kunnen leveren aan een toekomstbestendige provincie.

Het spreekt voor zich dat wij graag bereid zijn om over, zowel het document "Vitaal Brabant in alle Kernen" alsook over deze brief, nader met u van gedachten te wisselen.

Met vriendelijke groet,
mede namens het bestuur van de VKKNB

Evert F.H. Van Schoonhoven, voorzitter
Saint Polhof 7
5371 EW RAVENSTEIN

**VITAAL BRABANT
IN ALLE KERNEN**
DE ESSENTIE VAN VKKNB

LEEFBAAR BRABANT

Dit Witboek verwoordt de ambitie van de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant. Het is een visiedocument voor de komende vier jaar.

Daarnaast laat het ook zien wat er de afgelopen 18 jaar aan kennis is verzameld en hoe projecten worden ingezet. De kracht van de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant binnen de gemeenschappen is groter dan u denkt.

COLOFON

Eindredactie & Realisatie:

Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant

Redactie: YANNS.NL

Vormgeving: YANNS.NL

Fotografie: Getty Images en

Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant

Met dank aan:

alle deelnemende gemeenten,
dorpscoöperaties, dorpsraden en
alle overige samenwerkingspartners.

INHOUD

3

VOORWOORD

4

PROJECT 1: LICHT OP JONG

5

PROJECT 2: PLATFORM ZORGCOÖPERATIEVE BEWEGING

7

PROJECT 3: AANPAK LEEGSTAND

8

PROJECT 4: DOE BUDGETTEN & DEMOCRATIE

9

PROJECT 5: HET NIEUWE ONTMOETEN

11

PROJECT 6: ONDERSTEUNING DORPSCOÖPERATIE

12

PROJECT 7: EUROPEAN RURAL PARLIAMENT 2017

13

PROJECT 8: BESTAANSRECHT VAN SCHOLEN

15

PROJECT 9: ASBESTVERWERKING PILOT

16

UITZICHT OP BRABANT

17

AMBITIE VERENIGING KLEINE KERNEN NOORD- BRABANT

18

VITALE, VEERKRACHTIG EN LEEFBARE KERNGEMEENSCHAPPEN IN BRABANT

19

SLOTVERKLARING

VOORWOORD

Voor u ligt een document waarmee de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant (VKKNB), op basis van 18 jaar ervaring, met alle partijen en bewoners wil kijken naar de komende 4 jaar. Niet vanuit nostalgie en/of conservatisme, maar vanuit de succesvol gebleken werkwijze om inwoners daadwerkelijk vanaf de start te betrekken bij het provinciaal beleid.

Gebruik de kracht van de gemeenschap

Inwoners kennen de gemeenschap. En de afgelopen jaren hebben ze laten zien dat ze intuïtief weten wie in het dorp of de kern beschikken over kennis en vaardigheden die nodig zijn binnen de gemeenschap. Daarmee vergroten ze niet alleen de zelfredzaamheid, maar ook de samenredzaamheid.

Vitale gemeenschappen bestaan bij de gratie van samenwerking van onderop. Samenwerking is een manier om de kwaliteiten in onszelf en van de gemeenschap naar boven te halen en met elkaar te verbinden. Daardoor ontstaan nieuwe ideeën, op een hoger niveau dan waarop we gewend zijn te denken en te handelen. Dit leidt tot nieuwe inzichten. De provinciale overheid doet er goed aan om dit in hun beleidsaanpak te verankeren.

Innovatief integraal beleid

Het huidige tijdsgewricht confronteert ons met een flink aantal maatschappelijke vraagstukken, zowel in de fysieke alsook in de sociale omgeving: Klimaatverandering, Energietransitie, Mobiliteit, Gezondheid en kwaliteit van samenleven, Demografische ontwikkelingen en het werken aan een Duurzame economie.

Integrale aanpak, het doorbreken van verkokering en meer ruimte voor professionals om mensen op maat te ondersteunen. Er is vast geen overheidsorgaan die deze ambities niet koestert bij de aanpak van deze maatschappelijke opgaves. Mooie initiatieven brengen burgers, professionals en de overheid al dicht bij elkaar om samen te werken aan innovatief integraal beleid dat het welzijn en welvaart van inwoners bevordert.

Verandering doe je samen

Stappen zetten in het vernieuwen van het publieke domein vraagt om innovaties in denken en doen. Dat betekent: experimenteren, evalueren en van elkaar leren. Daarbij is het van belang om slim gebruik te maken van aanwezige, praktische kennis.

Aan de hand van een aantal uitgevoerde key-projecten wil de VKKNB illustreren dat de sleutel mede ligt bij de lokale dynamiek. De lokale samenwerking tussen alle betrokken partijen, de overheid, de ondernemers, onderwijsinstellingen, de diversiteit aan organisaties en natuurlijk de inwoners.

Maak in samenhang gebruik van de kracht, de expertise en de wil van de complete gemeenschap!

In de voorbije jaren zien we, mede door provinciaal en lokaal beleid (opzetten van Integrale Dorpsontwikkelingsplannen, decentralisaties Zorg en Welzijn, privatisering energiesector e.d.), dat inwoners elkaar steeds vaker vinden binnen een dorpsraad, dorpsstafel en/of bewonersinitiatief (bijv. dorpscoöperaties, zorgcoöperaties, energiecoöperaties). Deze ontwikkeling zal zich, ons inziens, alleen maar versterken. Er is sprake van een sociale beweging.

Nu is het momentum om daar als provincie daadwerkelijk op in te spelen, daar waar nodig te faciliteren en te betrekken bij het initiëren en vormgeven van een samenhangend provinciaal beleid.

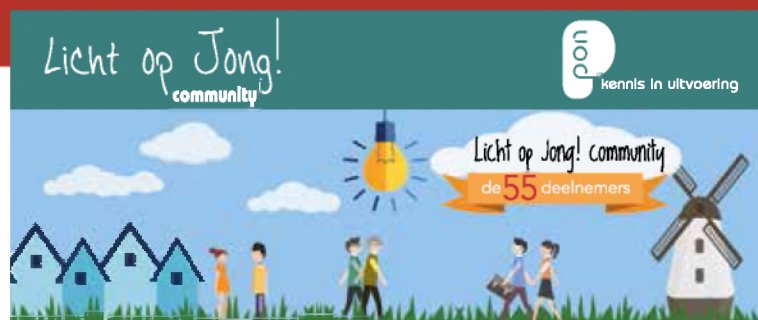
U vindt daar de VKKNB aan uw zijde !!

Bestuur van de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant

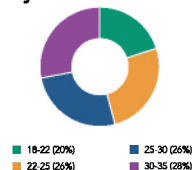
PROJECT 1

LICHT OP JONG

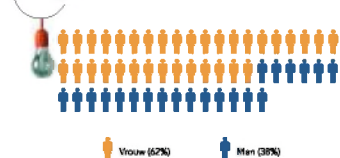
ONDERZOEK ONDER JONGEREN OVER HET WONEN IN EEN KLEINE KERN

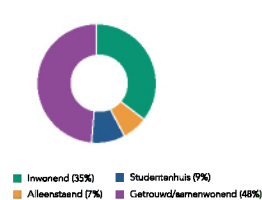
Leeftijd

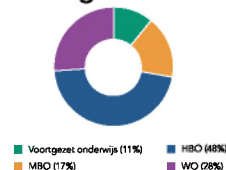
Geslacht

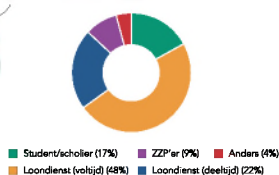
Huishouden

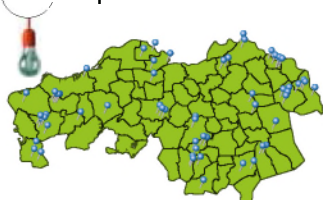
Opleiding

Arbeidssituatie

Woonplaats

Het platteland vergrijsd en ontgroent. Steeds meer jongeren trekken weg uit de kleine dorpen en vestigen zich in de stad of in de grotere dorpen. Dit heeft grote gevolgen voor de bevolkingsopbouw en daarmee ook voor de leefbaarheid in de kleine dorpen. Er ontstaan andere verhoudingen op de arbeidsmarkt, verenigingen lopen leeg en voorzieningen als scholen en winkels staan onder druk en dreigen te verdwijnen. Ook de zorg voor elkaar, waarbij jong en oud elkaar nodig hebben, moet op een andere wijze worden ingevuld.

55 enthousiaste jongeren

Samen met de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant (VKKNB) en de provincie Noord-Brabant is het PON (onderzoeks- en adviesbureau voor sociaal-maatschappelijke vraagstukken) een research community gestart. In de periode van 10 t/m 24 november 2014 gingen 55 jongeren met bijzonder veel enthousiasme op een afgesloten online platform met elkaar en met de onderzoekers in gesprek.

Aantrekkelijke dorpen voor jong en oud

De conclusies van dit onderzoek zijn op verschillende plekken breed verspreid, waaronder in Kernkracht (nieuwsbrief van de VKKNB). Vervolgens zijn de provincie Noord-Brabant, de VKKNB en het PON met elkaar gaan bekijken hoe zij samen met de dorpsraden, gemeenten en andere organisaties in Brabant beleid kunnen maken dat aansluit bij de wensen van de jongeren. Ook de oorzaken van het wegtrekken van jongeren die niet beïnvloedbaar zijn komen aan bod.

De belangrijkste uitdaging waar Brabant voor staat, is hoe we de kleine dorpen aantrekkelijk kunnen houden of maken voor jongeren en welke voorwaarden moeten worden gecreëerd voor hen om er te kunnen gaan of blijven wonen.

*Heeft u interesse in dit project?
Neem dan contact op met de VKKNB
via info@vkknnoordbrabant.nl.*

PROJECT 2

PLATFORM ZORGCOÖPERATIEVE BEWEGING

Zorgcoöperaties zijn in opkomst. Bij deze vormen van samenwerking pakken burgers samen zaken aan om de leefbaarheid en de zorg voor de eigen wijk of dorp te regelen. Bovendien heeft ieder lid stemrecht en beslist mee over de koers van de coöperatie. Een zorgcoöperatie leidt door het 'mede-eigenaarschap' van de coöperatieleden tot een sober zorggebruik. De leden vragen niet meer dan strikt noodzakelijk is. Dit gecombineerd met de werkwijze waarbij de 'natuurlijke' inzet van de familie wordt gerespecteerd en erkend als belangrijk, leidt tot een ondersteunende, niet-overnemende zorgverlening.

Zorgen doe je samen

In Zuidoost-Brabant zijn in meerdere kleine dorpen zorgcoöperaties gestart. Dit zijn initiatieven waarbij dorpen zelf de zorg organiseren: de informele zorg en daarop aansluitend de professionele zorg. De koplopers onder deze coöperatieve initiatieven hebben zich verenigd in het Platform Zorgcoöperaties. De visie en de werkwijze van coöperaties worden met ondersteuning van de provinciale Verenigingen Kleine Kernen en de provincies

Noord-Brabant en Limburg verder verspreid en geïmplementeerd in Zuid-Nederland.

Dorpsbudget

Als Platform Zorgcoöperaties organiseren wij, samen met een aantal gemeenten waar de zorgcoöperatieve initiatieven inmiddels robuuste netwerken zijn geworden, populatiebekostigde zorg, ofwel: een dorpsbudget. Onze praktijkervaring tot nu toe is dat zorgcoöperaties kosteneffectiever zijn dan regionale zorginstellingen - zo'n 30% goedkoper, zo schatten wij in op grond van onze praktijkervaringen - en dat wij kwaliteit leveren die door inwoners/cliënten én door onze medewerkers zeer wordt gewaardeerd.

*Heeft u interesse in dit project?
Neem dan contact op met de VKKNB
via info@vkknoordbrabant.nl.*

"VKKNB en het Platform Zorgen doe je samen, sterke partners voor lokale kleinschalige inwoner initiatieven.

De leefbaarheid van de kleine kern is voor beide een permanente uitdaging!"

Martien Kusters

Voorzitter Platform "Zorgen doe je samen"

KERK 2025?

**BIDDE DAT
ER NOG
EENTJE IS**

Elsje

Producties: Bezoek aan de kerk op 10 maart, 11 maart, 12 maart, 13 maart, 14 maart, 15 maart, 16 maart, 17 maart, 18 maart, 19 maart, 20 maart, 21 maart, 22 maart, 23 maart, 24 maart, 25 maart, 26 maart, 27 maart, 28 maart, 29 maart, 30 maart, 31 maart, 1 april, 2 april, 3 april, 4 april, 5 april, 6 april, 7 april, 8 april, 9 april, 10 april, 11 april, 12 april, 13 april, 14 april, 15 april, 16 april, 17 april, 18 april, 19 april, 20 april, 21 april, 22 april, 23 april, 24 april, 25 april, 26 april, 27 april, 28 april, 29 april, 30 april, 1 mei, 2 mei, 3 mei, 4 mei, 5 mei, 6 mei, 7 mei, 8 mei, 9 mei, 10 mei, 11 mei, 12 mei, 13 mei, 14 mei, 15 mei, 16 mei, 17 mei, 18 mei, 19 mei, 20 mei, 21 mei, 22 mei, 23 mei, 24 mei, 25 mei, 26 mei, 27 mei, 28 mei, 29 mei, 30 mei, 31 mei, 1 juni, 2 juni, 3 juni, 4 juni, 5 juni, 6 juni, 7 juni, 8 juni, 9 juni, 10 juni, 11 juni, 12 juni, 13 juni, 14 juni, 15 juni, 16 juni, 17 juni, 18 juni, 19 juni, 20 juni, 21 juni, 22 juni, 23 juni, 24 juni, 25 juni, 26 juni, 27 juni, 28 juni, 29 juni, 30 juni, 1 juli, 2 juli, 3 juli, 4 juli, 5 juli, 6 juli, 7 juli, 8 juli, 9 juli, 10 juli, 11 juli, 12 juli, 13 juli, 14 juli, 15 juli, 16 juli, 17 juli, 18 juli, 19 juli, 20 juli, 21 juli, 22 juli, 23 juli, 24 juli, 25 juli, 26 juli, 27 juli, 28 juli, 29 juli, 30 juli, 31 juli, 1 augustus, 2 augustus, 3 augustus, 4 augustus, 5 augustus, 6 augustus, 7 augustus, 8 augustus, 9 augustus, 10 augustus, 11 augustus, 12 augustus, 13 augustus, 14 augustus, 15 augustus, 16 augustus, 17 augustus, 18 augustus, 19 augustus, 20 augustus, 21 augustus, 22 augustus, 23 augustus, 24 augustus, 25 augustus, 26 augustus, 27 augustus, 28 augustus, 29 augustus, 30 augustus, 31 augustus, 1 september, 2 september, 3 september, 4 september, 5 september, 6 september, 7 september, 8 september, 9 september, 10 september, 11 september, 12 september, 13 september, 14 september, 15 september, 16 september, 17 september, 18 september, 19 september, 20 september, 21 september, 22 september, 23 september, 24 september, 25 september, 26 september, 27 september, 28 september, 29 september, 30 september, 1 oktober, 2 oktober, 3 oktober, 4 oktober, 5 oktober, 6 oktober, 7 oktober, 8 oktober, 9 oktober, 10 oktober, 11 oktober, 12 oktober, 13 oktober, 14 oktober, 15 oktober, 16 oktober, 17 oktober, 18 oktober, 19 oktober, 20 oktober, 21 oktober, 22 oktober, 23 oktober, 24 oktober, 25 oktober, 26 oktober, 27 oktober, 28 oktober, 29 oktober, 30 oktober, 31 oktober, 1 november, 2 november, 3 november, 4 november, 5 november, 6 november, 7 november, 8 november, 9 november, 10 november, 11 november, 12 november, 13 november, 14 november, 15 november, 16 november, 17 november, 18 november, 19 november, 20 november, 21 november, 22 november, 23 november, 24 november, 25 november, 26 november, 27 november, 28 november, 29 november, 30 november, 1 december, 2 december, 3 december, 4 december, 5 december, 6 december, 7 december, 8 december, 9 december, 10 december, 11 december, 12 december, 13 december, 14 december, 15 december, 16 december, 17 december, 18 december, 19 december, 20 december, 21 december, 22 december, 23 december, 24 december, 25 december, 26 december, 27 december, 28 december, 29 december, 30 december, 31 december

Vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing is een aspect van leegstandsproblematiek. Andere aspecten zijn: leegstand van vrijkomende kerkgebouwen, leegstand van cultureel en religieus erfgoed, leegstand van maatschappelijk en particulier vastgoed zoals winkelpanden.

 Vereniging Kleine Kernen
Noord-Brabant

PROJECT 3

AANPAK LEEGSTAND

De Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant (VKKNB) wil haar bijdrage leveren aan de realisatie van provinciale opgaven in de context van transitie. Eén van die opgaven betreft de aanpak van de leegstandsproblematiek in de provincie Noord-Brabant. De VKKNB wil hier per regio een aanpak op ontwikkelen en zorgen dat er onderlinge kennisdeling en uitwisseling tot stand komt.

Vitaliteit en duurzaamheid

Leegstand, welk type dan ook en vaak in een combinatie van verschillende variaties, stelt lokale samenlevingen voor grote opgaven, die vragen om een integrale en co-creërende benadering. Het vraagt om cross-overs als het gaat om vitaliteit en duurzaamheid.

Dit 'levende' vraagstuk heeft de VKKNB van 'onderop' benaderd. Wat ook kenmerkend is voor de werkwijze van de VKKNB. Als kennisnetwerk van Brabanders zijn we een aanjager van bewonersparticipatie en mede-eigenaarschap van bewoners, procesondersteuner in het voeren van de dialoog tussen relevante stakeholders en inbrenger van specifieke expertise door kennisontsluiting en -deling.

In 2016/2017 en 2018 is de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant betrokken geweest bij de aanpak van de Leegstand in de gemeente Zundert (de dorpen Klein-Zundert, Achtmaal en Wernhout) en het dorp Elsendorp (gemeente Gemert-Bakel). Op basis van het procesverloop zijn er diverse do's samengesteld op basis van de huidige ervaringen.

Heeft u interesse in dit project of het projectverslag met de diverse do's? Neem dan contact op met de VKKNB via info@vkknoordbrabant.nl of kijk op onze website.

Voor meer informatie zie ook:
www.elsendorponline.nl

PROJECT 4

DOE BUDGETTEN & DEMOCRATIE

VOOR LEEFBAARHEIDSINITIATIEVEN

DOE-Democratie

Een maatwerk aanpak voor Burger en Overheid in de Participatiemaatschappij. Met de overgang naar een participatiemaatschappij veranderen de rollen van burgers en de overheid. Burgers treden steeds meer op als initiatiefnemer én uitvoerder van een grote diversiteit aan projecten. De zorg-, energie-, vervoers-, wooncoöperaties en het eigen beheer van buurt- en gemeenschapshuizen zijn voorbeelden hiervan. De rol van de overheid verandert van een initiërende in een participerende en faciliterende. Deze nieuwe rollen vereisen een nieuwe oriëntatie en wederzijdse afstemming als "sleutel" tot versterking van de lokale democratie.

De Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant (VKKNB) ondersteunt deze ontwikkeling van harte en wil vanuit haar expertise de verbinding tussen Overheid en Burgers tot stand brengen. Daarom hebben we "Naar een Doe Democratie, een maatwerk aanpak voor Burger en Overheid in de Participatiemaatschappij" ontwikkeld.

In deze "aanpak" treedt de VKKNB op als intermediair tussen burgers en overheid bij hun nieuwe rol. Waar voorheen burgers en overheid ieder afzonderlijk vanuit eigen belang opereerden, gaan wij samen met partijen op zoek naar de verbinding en de gemeenschappelijke belangen. Het resultaat is een gedeelde participatie visie van burger en overheid, een gemeenschappelijke blik op de toekomst met een groot draagvlak bij alle partijen.

DOE-Budget

Alle dorpsraden, wijkraden en verenigingen met een maatschappelijke doelstelling in Brabant kunnen een beroep doen op de DOE-budgetregeling. De enige voorwaarde die gesteld wordt, is dat het idee de leefbaarheid in de provincie versterkt. Natuurlijk moet het project wel het algemeen belang dienen. En buurtge-noten moeten enthousiast zijn over het initiatief!

Met de DOE-budgetten geeft de provincie Noord-Brabant een impuls aan de leefbaarheid in Brabant. Initiatieven kunnen in aanmerking komen voor een subsidie van 50% van de projectkosten. Dit betekent dat de provincie het project altijd samen met ten minste één andere partij financiert (cofinanciering). De subsidie bedraagt maximaal € 5.000.

*Wilt u weten wat we nog meer kunnen betekenen als
VKKNB in de DOE-Democratie projecten?
Neem dan contact op met de
VKKNB via info@vkknoordbrabant.nl.*

PROJECT 5

HET NIEUWE ONTMOETEN

In het kader van het nieuwe bestuursakkoord van de Provincie Noord-Brabant heeft de Provincie een uitvoeringsplan tot stand gebracht. In dit uitvoeringsplan staan thema's benoemd, waarop provinciale netwerkorganisaties gevraagd zijn initiatieven te ontwikkelen. Eén van die thema's betreft "Eenzaamheid". Ten aanzien van dit thema hebben 't Heft en de VKKNB de handen ineen geslagen en de uitdaging aangenomen om een bijdrage te leveren aan het realiseren van de provinciale opgave in het bestrijden en voorkomen van eenzaamheid.

Proeftuinen

In de aanpak is gekozen om in de combinatie van dorps- en/of bewonersorganisaties en dorps-/wijkhuizen twee proeftuinen te organiseren in twee plaatsen in West-Brabant met lokale initiatiefhouders en andere relevante stakeholders. Streven was met hen en van onderaf te komen tot een uitvoeringsplan op maat om eenzaamheid aan te pakken.

Praktijklab "Het nieuwe ontmoeten"

Dit betekende een specifieke rol voor 't Heft en de VKKNB: een aanjagende, procesbegeleidende en kennisontsluitende en –delende rol. De lokale gemeenschappen zelf zijn aan zet met passende ondersteuning. Deze ondersteuning is geboden door projectleider/procesbegeleider Nancy Vroomen, in opdracht van het 't Heft en de VKKNB.

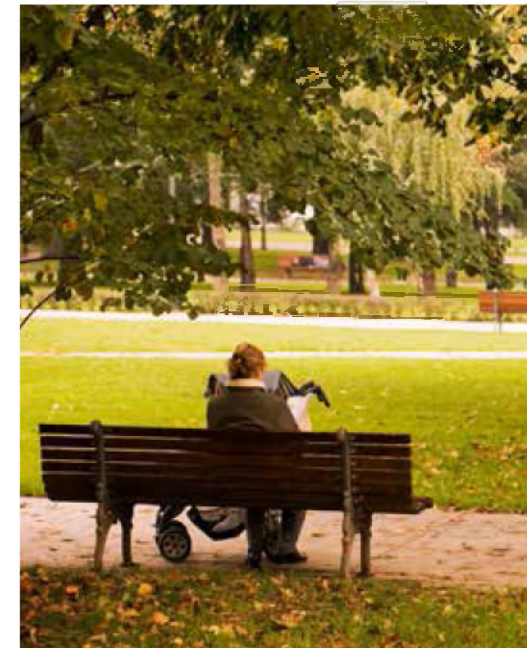
De proeftuinen hebben plaatsgevonden in het Brabantse dorp Sprundel en in de wijk Kalsdonk in Roosendaal. Het project heeft de positieve titel meegekregen: "Praktijklab het nieuwe ontmoeten".

Resultaten

'Van onderaf' komen tot een lokaal uitvoeringsplan op maat om eenzaamheid te bestrijden dan wel te voorkomen, betekent dat er geen blauwdruk in de aanpak gehanteerd kan worden. Iedere gemeenschap is immers anders. Er is dan ook gekozen voor een 'zich ontwikkelende aanpak', die gaandeweg mét betrokken stakeholders tot stand is gekomen.

Naast de behaalde resultaten uit de proeftuinen zelf, zijn er ook een aantal procesresultaten te benoemen in de proeftuinen Sprundel en Kalsdonk. Er zijn nieuwe, lokale netwerken tot stand gebracht. Draagvlak is gerealiseerd voor de lokale aanpak van eenzaamheidsproblematiek. En er is een lokaal uitvoeringsplan op maat gerealiseerd, dat door het lokale netwerk tot uitvoering kan worden gebracht.

*Heeft u interesse in dit project?
Neem dan contact op met de
VKKNB via info@vkknoordbrabant.nl.*

*"We moeten op zoek gaan naar
de innerlijke stem van de mens."
Pastor Sprundel*

PROJECT 6

ONDERSTEUNING DORPSCOÖPERATIE

De leefbaarheid van Brabant, en de kerngemeenschappen die daar deel van uitmaken, te behouden en te vergroten is iets wat de laatste jaren alleen maar belangrijker wordt. Gemeenschappen smelten samen, worden samengevoegd tot één gemeente waarbij soms de leefbaarheid in de kleinere gemeenten in het gedrang komen.

Wij als Vereniging Kleine Kernen Brabant ondersteunen allerlei bewonersinitiatieven, gericht op het vergroten van de leefbaarheid.

Samen zijn we sterk

Dit uit zich in kleine gemeenschappen vaak in een dorpscoöperatie, waarbij de kwesties of thema's die leven in een bepaalde gemeenschap het vertrekpunt vormen. Denk bijvoorbeeld aan vervoer, het voorzieningenniveau in de gemeenschap en de nieuwbouw voorzieningen. De Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant, ondersteunt, stimuleert en brengt partijen bij elkaar. Zodat door middel van samenwerking met andere partijen zoals lokale overheden, de provincie Noord-Brabant, ondernemers, onderwijsinstellingen en andere maatschappelijke organisaties kunnen bijdragen aan de leefbaarheid van Brabant.

Biezenmortel

In dit specifieke project hebben we de initiatiefnemers van de dorpscoöperatie Biezenmortel ondersteunt. We hebben hen geholpen en van advies voorzien bij de oprichting en hen in contact gebracht met andere leden van dorpscoöperaties, zodat zij gebruik konden maken van de best practices van anderen.

Uiteindelijk is dit project gebundeld in een rapport, waar anderen later ook gebruik van kunnen maken. Alle do's en dont's en tips die gedurende dit project aan bod zijn gekomen, zijn gebundeld en beschikbaar voor andere gemeenschappen.

Heeft u interesse in dit project of het rapport?

Neem dan contact op met de

VKKNB via info@vkknoordbrabant.nl.

Het rapport kunt u ook vinden op onze website.

PROJECT 7

ERP 2017

EUROPEAN RURAL PARLIAMENT

In 2017 heeft van 18 tot 21 oktober het Europees Plattelands Parlement plaats gevonden in Nederland. Hiervoor werden 300 vertegenwoordigers van plattelandsgemeenten en bestuurders uit 24 landen uitgenodigd.

Het Europees Plattelands Parlement (European Rural Parliament, ERP) vindt iedere 2 jaar plaats. Doel is om een platform te bieden aan de vertegenwoordigers van 150 miljoen inwoners van plattelandsgemeenschappen. Deze gemeenschappen leveren een belangrijke bijdrage aan de lokale, regionale, landelijke en Europese economie en staan voor grote uitdagingen. Zo zijn krimp, vergrijzing, zorg, leegkomend vastgoed, minder

voorzieningen, snel internet, water en klimaat thema's die in alle plattelandsgebieden, Europabreed, spelen.

Thema's onder aandacht brengen

De belangen van de plattelandsgemeenten worden naar de mening van het ERP onvoldoende behartigd op regionaal, landelijk en Europees beleidsniveau. Doel van het ERP is om de thema's en belangen onder de aandacht te brengen van bestuurders en op de politieke agenda's te krijgen.

Enorme inzet VKKNB

Het is mede dankzij de enorme inzet van de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK), collega netwerken Elard, Prepare, Erca en de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant (VKKNB) dat de organisatie van het ERP gekozen heeft voor Nederland. Door zes landen is een bidbook ingediend, uiteindelijk zijn Nederland en Estland overgebleven. Op 1 en 2 juni heeft de jury de gemeente Boekel (Venhorst) en Gemert-Bakel (Boerenbondsmuseum) bezocht en is een keuze gemaakt. Hierbij heeft nadrukkelijk meegewogen het betrekken van de inwoners bij het evenement en de crossovers met Duitsland en België.

Het ERP heeft in 2017 plaats gevonden in Noord-Brabant in de kleine kern Venhorst (gemeente Boekel) en omgeving.

“Dat het ons gelukt is het ERP in 2017 naar Nederland te halen, getuigt van een knap staaltje burgerkracht.”

*Ingeborg Verschuuren,
voorzitter van de VKKNB*

PROJECT 8

BESTAANSRECHT VAN SCHOLEN

De trend is duidelijk, Nederland verdeelt zich steeds meer in drukke gebieden met goede voorzieningen en verlaten delen waar winkels, scholen, kerken enz. verdwijnen. Ruim 1300 scholen in Nederland hebben inmiddels minder dan 100 leerlingen, waarvan een derde de laatste school in de kern is.

Verandering van het dorpskarakter

Sluiting van de laatste school in een kern heeft grote consequenties. Het karakter van het dorp verandert onherroepelijk. Gezinnen met schoolgaande kinderen zullen zich er minder gauw vestigen. De bevolking vergrijs, ook de laatste voorzieningen verdwijnen. Het draagvlak voor activiteiten en initiatieven van de burgers zelf vermindert. De zelfredzaamheid van de inwoners neemt af. Die ontwikkeling druist in tegen het gemeentelijke beleid, waarbij juist steeds meer een beroep wordt gedaan op de burgers.

Een quick scan is gemaakt bij diverse onderwijsinstellingen in West-Brabant. Alle instellingen erkennen dat scholen onder druk staan, met name in de kleine kernen. Ze zijn ook unaniem van mening dat sluiting van kleine scholen de nekslag betekent voor de leefbaarheid in de kernen. Allen vinden dat samenwerken in de brede zin van het woord de sleutel tot succes is in de strijd tot behoud van scholen. En juist dit omdenken zorgt ervoor dat we de laatste jaren met een aantal scholen in kleine kernen successen hebben geboekt.

Samenwerken met succes

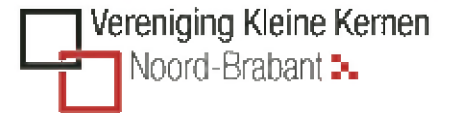
Samen met de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK) hebben we een petitie aangeboden aan staatssecretaris Dekker. Deze onderbouwing over het bestaansrecht voor kleine scholen heeft er voor gezorgd dat de bezuiniging is aangepast om kleine scholen te laten bestaan.

*“Een dorp zonder basisschool is
als een dorp zonder ziel.”
Directeur Openbaar Basis
Onderwijs (OBO)*

PROJECT 9

ASBESTVERWERKING PILOT

In Noord-Brabant is de verwijdering van asbestdaken een speerpunt van het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht. Er wordt ingezet op het zoveel mogelijk stimuleren van een spoedige verwijdering en anderzijds op preventief toezicht en daar waar noodzakelijk handhaving. Deze werkwijze zal de kosten die gemeenten kwijt zijn aan het asbestdakenverbod 2024 verminderen.

Taken en verantwoordelijkheden

De eigenaren van de asbestdaken zijn verantwoordelijk voor de verwijdering van het asbest. Op dit moment is de gemeente formeel toezichthouder bij asbestsaneringen en heeft de gemeente een handhavende rol bij nu al slechte asbestdaken. Van de gemeenten wordt actie verwacht op het gebied van communicatie, informatie-verstrekking, inventarisatie en monitoring van de asbestdakenverwijdering en het bijdragen aan het faciliteren van dakeigenaren.

Er moeten vóór 2024 in een beperkte tijd met een geringe capaciteit en middelen in Noord-Brabant enorme hoeveelheden asbestdaken gesaneerd gaan worden (nu nog circa 18 miljoen m²).

Zelfwerkzaamheid

In de gemeente Leende heeft in 2017 een eerste pilot plaatsgevonden waarbij eigenaren van kleine daken tot 35 m² door zelfwerkzaamheid zijn verwijderd. Ook bezitters van grote daken hebben zich tijdens deze pilot gemeld. Voor hen is een aparte pilot opgestart, aangezien deze daken professioneel verwijderd moeten worden door daarvoor gecertificeerde bedrijven.

De pilot is tot stand gekomen door een goede samenwerking tussen de dorpsraad Leende, de gemeente Heeze-Leende en de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.

Met deze eerste pilot zijn 42 asbestdaken verwijderd. Eigenaren zijn vooraf goed geïnformeerd over veilig werken met asbest en veilig werken op hoogte.

De actie was een succes en is in het voorjaar van 2018 herhaald. De evaluatie van deze pilot is voor iedereen beschikbaar via www.asbestversnelling.nl in de hoop dat het in alle dorpen en alle wijken van alle Brabantse gemeenten navolging zal vinden.

*Heeft u interesse in dit project?
Neem dan contact op met de
VKKNB via info@vkknoordbrabant.nl.*

Kennisdeling

Glasvezel

Zorgcoöperatieve ontwikkeling

Nieuwe zorg(technologie)

Mobiliteit

Herbestemming kerken

Voorzieningen

Uitzicht op Brabant

Online/offline communicatie

Jongeren

Duurzame energie

Dorpswinkel

MFA

Verenigingsleven

Europese samenwerking

Zorgvuldige landbouw

DE AMBITIE VAN DE VERENIGING KLEINE KERNEN NOORD-BRABANT

Het is de ambitie van de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant (VKKNB) om de leefbaarheid van Brabant, en de kerngemeenschappen die daar deel van uitmaken, ook voor de komende decennia te behouden en te vergroten. Om die ambitie te realiseren bevordert de VKKNB op allerlei manieren de ontwikkeling van bewonersorganisaties en bewonersinitiatieven.

De insteek hierbij is die **'van onderop'**: het van onderop organiseren en ondersteunen van allerlei bewonersinitiatieven, gericht op het vergroten van de leefbaarheid.

'Van onderop', omdat juist daar - bij de bewoners zelf - kennis en kwaliteit zit, die goed benut kan worden om beweging op gang te brengen. De kwesties of thema's die leven in een bepaalde gemeenschap vormen het vertrekpunt. Denk bijvoorbeeld aan vervoer, het voorzieningenniveau in de gemeenschap, veiligheid en zorg-naar-behoefte.

Het gaat ons om actuele thema's of leefbaarheidsvraagstukken bij de kop te pakken, concreet te maken en aan te pakken.

ONZE AMBITIE IS DAN OOK OM
DE KOMENDE JAREN VERDER
IN TE ZETTEN OP VITALE,
VEERKRACHTIGE EN LEEFBARE
KERNGEMEENSCHAPPEN IN BRABANT.

MET ALS DOELSTELLING DE
LEEFBAARHEID EN SOCIALE
VEERKRACHT VAN BRABANT EN
DE KERNGEMEENSCHAPPEN DIE
DAAR DEEL VAN UITMAKEN,
BEHOUDEN EN VERGROTEN.

VITALE, VEERKRACHTIGE EN LEEFBARE KERNGEMEENSCHAPPEN IN BRABANT

ONZE AMBITIE

De energieke samenleving: van onderop.

Ruimte gevend aan de eigen kracht en initiatieven vanuit de Brabantse samenleving. 'Van onderop', waar kennis en kwaliteit zit die goed benut kan worden om een beweging op gang te brengen.

Dwarsdenken en dwarsdoen.

Integraal, verbindend en in co-creatie met anderen komen tot ondernemende en vernieuwende aanpakken van leefbaarheidsvraagstukken.

Brabant als Stadteland.

Knooppunt van kleine kernen, dorpen en steden.

Sociale veerkracht.

Evenwichtige samenhang op sociaal, fysiek, economisch en ecologisch terrein.

Agenda

Hierboven staan onze vier uitgangspunten die we gebruiken voor het realiseren van onze ambitie. De ambitie is richtinggevend voor de uitvoerende activiteiten van de Vereniging voor Kleine Kernen (VKKNB) en wordt jaarlijks vertaald in een uitvoerings-/werkplan.

Deze korte termijn vertaling biedt ruimte om in te spelen op actuele maatschappelijke vraagstukken, veranderingen en omstandigheden.

In een snel veranderende omgeving kiezen we ervoor niet te gaan voor lange termijn plannen, maar voor flexibele inzet en optimaal aanpassingsvermogen om leefbaarheidsvraagstukken bij de kop te pakken en daarmee onze ambitie te realiseren.

Allianties

Het realiseren van onze ambitie doen we vooral in co-creatie met onze leden, dorpsorganisaties en bewonersinitiatieven; de ondernemende burgers in Brabant. Daarnaast gaan we

hiertoe ook gelegenheidscoalities aan met de overheid, ondernemers en onderwijs. Op lokaal, regionaal, provinciaal en Europees niveau.

Bent u geïnteresseerd in ons werkplan/jaarplan?
Deze is te downloaden op:

www.vkknoordbrabant.nl

SLOTVERKLARING

De VKKNB is een vereniging met leden en in die hoedanigheid maken we deel uit van een beweging van mensen, die iets voor hun kerngemeenschap willen betekenen.

De VKKNB berhartigt de leefbaarheid van de kerngemeenschappen door de ambities en energie van haar leden zichtbaar te maken en te faciliteren.

Het bestuur van de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant

De voorzitter,

Mr. I.R.G.W. (Ingeborg) Verschuuren.

Nadere informatie

Voor vragen over de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant kunt u contact opnemen met het secretariaat van de vereniging.

Meer informatie over de vereniging vindt u op:

www.vkknordbrabant.nl.

Daar vindt u ook het werkplan
en informatie over de contributie.

Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant

Postbus 3078

5003 DB Tilburg

T. (013) 583 99 93

E. info@vkknordbrabant.nl

W. www.vkknordbrabant.nl

Deze productie is mede tot stand gekomen
door financiële steun van de
Landelijke Vereniging Kleine Kernen.